

VÍCTIMES DE LA VERITAT: TESTIMONIS DE L'HORROR

per Miquel Pons Povedano

És impossible fer-se una idea el 1995 de l'experiència que van viure fa devers cinquanta anys els deportats als camps de concentració nazis. Parl dels que hi van sobreviure, perquè l'horror per als que hi van morir és encara manco concebible. De fet, aniquilació, extermini i genocidi són actes que trobaran per sempre més el seu referent més esfereïdor en la nostra Europa de la Segona Guerra Mundial. Anava a dir que hi troben el seu referent més salvatge, però la salvatgia té aquell tret d'irracional i incontrolat que de qualque manera podria atenuar el terror del crim col·lectiu organitzat. Perquè, a més de salvatge en allò que té de bestial, la inhumanitat de l'extermini va ser major, si cap, si s'enten al fet que aquests camps van ser concebuts racionalment, i ho foren amb una finalitat concreta, premeditada i volguda: construir llocs de concentració, de reclusió, i tota una maquinària de mort. Dirigents del nacionalsocialisme alemany van idear i ordenar la construcció de càmeres de gas, forns crematoris i fosses comunes en els camps. Qualcú va proposar fredament experimentar l'efecte letal de la injecció de benzina directa al cor i dissecar els cossos dels deportats

És difícil certament amagar l'extermini de tanta gent i a Menorca mateix trobarien víctimes de la veritat, testimonis de l'horror

morts per a la investigació mèdica. El gènere humà hi va ser classificat i etiquetat segons el grau d'indesitjabilitat dels seus membres, en contrast amb la raça ària superior. I no es tractava només de la seva inferioritat racial (jueus, gitanos...), sinó també de la seva degeneració mental o ideològica (anarquistes, comunistes...), de la seva desviació sexual (homosexuals), de la seva minusvalia física o psíquica o de la seva manca de procedència (apàtrides); a més, és clar, d'aquells que s'havien resistit a l'ocupació de llurs països (polonesos, russos, francesos, etc.).

De menorquins, com d'altres defensors del govern de la República, també n'hi van anar a raure. N'hi moren. D'altres encara ho poden explicar. La primera notícia que hi va haver deportats illencs, la vaig tenir mentre fullejava *Els catalans als camps nazis* de Montserrat Roig. En un apèndix del llibre la investigadora-escriptora reporta el nom de la gent dels Països Catalans que, afectats per la llei franquista de responsabilitats polítiques del febrer del 39, van haver d'exiliar-se. Una vegada travessats els Pirineus, van ser aplegats en camps francesos de refugiats, on els més febles, entre ells molts d'infants, van perir d'inanició. Una de